

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Η μετά θάνατον πλατιά αναγνώριση του έργου ενός καλού συγγραφέα, ο οποίος την εποχή που ζούσε δεν προσέχθηκε όσο θα του άξιζε, ασφαλώς είναι ένα γεγονός που βοηθά τη λογοτεχνία να προχωρεί πιο πέρα τις αισθητικές, δομικές και θεματικές επιλογές της.

Όπως επίσης προσφέρει και στους αναγνώστες την ευκαιρία να γνωρίσουν κείμενα που θα διευρύνουν τους αναγνωστικούς τους ορίζοντες. Αλλά τον ίδιο, βέβαια, τον συγγραφέα το γεγονός της... ανάστασης των έργων του καθόλου δεν τον ενδιαφέρει.

Η υστεροφημία για την οποία σχεδόν όλοι – και κάθε είδους – οι καλλιτέχνες πασχίζουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους είναι μια συνθήκη την οποία οι ίδιοι δεν θα την απολαύσουν.

Παραλλάσσοντας κάπως τη ρήση του Σαρτρ, μπορεί κάποιος συγγραφέας να ισχυριστεί πως η υστεροφημία του έργου μου δεν με αφορά· αφορά τους άλλους.

Σκέψεις οι πιο πάνω που αυθόρμητα δημιουργούνται από την ανάγνωση του μυθιστορήματος «Ένας διαφορετικός τυμπανιστής», και τη γνωριμία με τον συγγραφέα του William Melvin Kelley, ο οποίος γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη το 1937 και πέθανε στην ίδια πόλη το 2017. Πέντε όλα κι όλα ήταν τα βιβλία που έγραψε από το 1962 που κυκλοφόρησε το «Ένας διαφορετικός τυμπανιστής» έως τον θάνατό του.

Με το πρώτο του έργο εντυπωσίασε. Αλλά ο πρώτος εντυπωσιασμός δεν είναι πάντα βέβαιο πως προσφέρει και τη συνέχεια μιας αναγνώρισης στα επόμενα έργα. Το βιβλίο ξάφνιασε καθώς είχε την ιδιαίτερότητα να είναι γραμμένο από έναν μαύρο και να σχολιάζει βασικά τον τρόπο ή καλύτερα τους τρόπους που οι λευκοί βλέπουν τους μαύρους. Μετά το πρώτο ξάφνιασμα πολλοί ήταν οι λευκοί αναγνώστες που δεν δέχονταν να αναλύονται από έναν μη λευκό. Την ίδια στιγμή και οι μαύροι δεν ήταν έτοιμοι να αποδεχτούν κρίση γι' αυτούς από λευκούς – έστω και ως ήρωες ενός μυθιστορήματος. Ήταν η εποχή της μαζικοποίησης και πολιτικοποίησης του κινήματος των μαύρων, ήταν η εποχή του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και κάθε αντίδραση προς το κατεστημένο όφειλε να είναι κάτω ή εντός ενός μαζικού και απόλυτα σχεδόν προγραμματισμένου προγράμματος διεκδίκησης.

Αντίθετα, ο Kelley με το μυθιστόρημά του αυτό θέτει το ζήτημα όχι της μαζικής αντίδρασης και από τις δύο πλευρές, αλλά φωτίζει το ατομικό σθένος που αξίζει να υψωθεί και να διεκδικήσει την ανθρώπινη υποστάση που και άρα να αγωνιστεί για την εδραίωση μιας αυτοεκτίμησης.

Η ιστορία που αφηγείται είναι απλή. Σε μια περιοχή του Νότου των ΗΠΑ, ένας μαύρος αγρότης, αφού πρώτα αγοράζει ένα μέρος γης από την οικογένεια στην οποία όλοι οι πρόγονοί του υπήρξαν σκλάβοι της,

William Melvin Kelley

Μια φωνή μέσα στο πλήθος

Το μυθιστόρημα «Ένας διαφορετικός τυμπανιστής», για τις φυλετικές διακρίσεις στις ΗΠΑ, που χάρισε στον συγγραφέα του μεταθανάτια αναγνώριση

THE ESTATE OF WILLIAM MELVIN KELLEY

στη συνέχεια σπέρνει με αλάτι το χωράφι, βάζει φωτιά στην αγροικία του και μαζί με την οικογένειά του φεύγει. Πράξη που οι λευκοί κάτοικοι της περιοχής στην αρχή αδυνατούν να κατανοήσουν και στη συνέχεια – καθώς παρατηρούν πως το ίδιο αρχίζουν να κάνουν και όλοι οι υπόλοιποι μαύροι κάτοικοι του τόπου τους – αισθάνονται πως αμφισβητείται η κατοχυρωμένη κοινωνική ιεραρχία. Η αντίδρασή τους θα είναι βίαιη – όσο βίαιη και απάνθρωπη μπορεί να είναι η οποία μαζική έκφραση φόβου μπροστά σε ό,τι αμφισβητεί.

Πάνω σε αυτόν τον καμβά ο Kelley στίνει ένα πολυφωνικό μυθιστόρημα. Οι αφηγητές είναι κυρίως μέλη της σημαντικότερης και ιστορικότερης οικογένειας της περιοχής που είχε στην κατοχή της ολόκληρης εκτάσεις. Μέσα από τις δικές τους αφηγήσεις ο Kelley βρίσκει την ευκαιρία να περάσει το μήνυμά του – η ατομική αξιοπρέπεια πρέπει να προηγείται της οποιας μαζικής αντίδρασης. Διαφορετικά, τα άτομα παραμένουν εξαρτημένα και δεν μετατρέπονται σε ξεχωριστούς όσο και συνειδητούς εκφραστές ιδεών και απόψεων.

Σήμερα το μήνυμα αυτό είναι όχι μόνο επίκαιρο, αλλά και πάντα επικίνδυνο για την – όποια τοπική ή παγκοσμιοποιημένη – άρχουσα τάξη. Και τότε φαίνεται πως ήταν. Αλλιώς ο ίδιος ο Kelley ήταν μια ιδιαίτερη προσωπικότητα. Θέλησε να δημιουργήσει μέσα σε συνθήκες

που ο ίδιος θα καθόριζε, έφυγε από τη Νέα Υόρκη μαζί με τη γυναίκα και τα παιδιά τους, ζήσανε κάποια χρόνια στο Παρίσι, πέρασαν στη συνέχεια στη Σενεγάλη αναζητώντας τις ρίζες τους και στο τέλος επέστρεψαν στη Νέα Υόρκη, όπου ο Kelley δίδαξε δημιουργική γραφή σε κολεγιακό επίπεδο έως τη μέρα που πέθανε, αφού παράλληλα αντιμετώπιζε και σοβαρά προβλήματα υγείας.

Επικαιρότητα

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων της ζωής του και αφού είχαν ήδη κυκλοφορήσει και τα υπόλοιπα βιβλία του, βραβεύτηκε για τη συνολική του προσφορά. Στην ουσία το όλο εκδοτικό – αναγνωστικό κύκλωμα τον είχε αγνοήσει. Σήμερα και με τις ραγδαίες εξελίξεις που έχουν φέρει οι νέες συνθήκες πολιτικών πρακτικών, το έργο του και η στάση του επανέρχονται στην επικαιρότητα.

Αλλιώς φαίνεται πως η εποχή μας δεν είναι έτοιμη να κυοφορήσει – και ασφαλώς μίτη και να γεννήσει – συγγραφείς που θα ανατρέψουν με τις ιδέες τους κοινωνικές κατστάσεις. Στην Αμερική τουλάχιστον αυτό ή κάτι περίπου σαν αυτό συμβαίνει. Όμως τα άτομα βιώνουν την ανάγκη μιας εσωστρεφούς αναζήτησης ταυτότητας κι έτσι ανατρέχουν σε όσους συγγραφείς πριν από κάποια χρόνια είχαν κάτι προτείνει που δεν είχε προσεχθεί όσο θα του άξιζε. Απόκχος αυτής της τάσης φτάνει και σε εμάς κι έτσι πριν από δύο χρόνια, για παράδειγμα, είχαμε την τύχη να γνωρίσουμε το «Ο κύριος Στόουνερ» του John Williams, αλλά και άλλα μυθιστορήματα συγγραφέων που όσο ζούσαν κυκλοφορούσαν εκδοτικά στη σκιά των άλλων, γνωστών... γιγάντων.

Επανερχόμενοι στο «Ένας διαφορετικός τυμπανιστής», θα πρέπει να σημειώσουμε την απλή γλώσσα με την οποία είναι γραμμένο και η οποία καταφέρνει να μεταδώσει όλη τη διαχρονική – εν τέλει – ατμόσφαιρα του αμερικανικού Νότου. Το έργο καταλήγει σε μια περιγραφή άγριου μαζικού λιντσασμού που σε καθλώνει χωρίς μίτη μια στιγμή να ζητά τη βοήθεια του εύκολου εντυπωσιασμού. Η απόδοση όλων αυτών των στοιχείων στη γλώσσα μας ευτύχησε να έχει υλοποιηθεί με την πείρα του Γιώργου - Ικάρου Μπαμπασάκη.

William Melvin Kelley
 ΕΝΑΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ
 ΤΥΜΠΑΝΙΣΤΗΣ

Μτφ. Γιώργος - Ικάρος Μπαμπασάκης
 Εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 324
 Τιμή 16,60 ευρώ